

Hærfugl, *Upupa epops*

Hærfuglen kendes let på issens 5-6 cm top af okergule, sortplettede fjer, dens gråbrune ryg er bagtil sort-hvid broget, bugen hvidlig, halsen og forbrystet kanelbrune. Den yngede indtil o. 1850 i vore småskove omgivet af dyrkede marker, optræder nu som en sjælden træk- og strejfgæst i forsommeren.

– Danmarks Dyreverden 7, 349-52.

Hærfugl o. 1700ff, ældre nydansk her(re)fugl, forelæddet vist fra tysk heer 'hær': man troede, at dens tilsynekomst og/eller skrig varslede krig og hungersnød (1), der blev set usædvanligt mange i 1938 (2); indgår i stednavnet Herfølge 1307ff (Herfugle, af gammeldansk hærfughli) (1a). *Hærpop* o. 1700ff efter stemmen »hup, hup, hup« (3).

Vid(j)fugl 1622-o. 1700 (4), *vejvibe* o. 1700 (5), *bubber* Fyn 1743, 1841 (6), *hukkert* 1767 (7), *tysk kukkert* Fyn 1841 (8); *skitter* 1848 og *skidt(e)fugl* 1852; Sjælland (9): ekskrementerne fjernes ikke fra reden (i hule træer), som efterhånden er tilsølet og stinker af ungerens udsondring fra gumpkirtler; navnet kan også skyldes, at fuglen roder i kokasser, sml. nedenfor; gåde: hvem er det største svin? – hærfuglen, for den skider i sin egen rede (10); talemåde: stinke som en hærpop (11); *vubber*, *skovvubbe* 1852 (11) lydord fra nedertysk; *horse-*

gøg 1875 (12), *hærkuk* Øjylland (13), *popser* Vintersbølle SSjælland (14).

LITTERATUR: (1) 626 169F; (1a) 156 16, 36f; (2) 160 1906/23: 2551; (3) 659 8, 1111; (4) 434 4, 812; (5) 434 4, 782; (6) 879 3, 116; 571 58; (7) 908 180; (8) 571 305; (9) 903 6, 382; 451 72; 226 1964, 247; (10) 226 1964, 240 (Køge); (11) 451 73; (12) 451b 122; (13) 794 3, 1885, 157; 169 2, 1925-29, 30; (14) 165 17, 1923, 81.

»Man har uden grund påstået, at den skulle bygge sin rede af menneskeskarn« (1809; 1); reden bygges af kogødning og ungerne lever af de deri avlede maddiker (Holeby; 2).

»Om foråret ræddes tjenestepigerne, at hærpoppen skal gække dem når han popper, så at de siden slår mange lerkar sønder« (1778; 3), sml. gøg s. 186.

Enhver fugl skal til 1. maj eller Kristi Himmelfartsdag *maje* [pynte] sin rede – undtagen hærpoppen, som skider i den (Sjælland, Falster; 4); hvis man om foråret ikke majede hus og gård med frisk bøgeløv kom hærpoppen (Sjælland, 5).

LITTERATUR: (1) 439d 186 sml. 68 90; (2) 160 1904/30: 758 (1882); (3) 264 H 86; (4) 160 1904/27: 134 (1911), 473 (1888); 1904/30: 833 (1884); (5) 279 183; 135 77.

Hærfugl. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

